

Asia: VN/23332/2026

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi datakeskusrekisteristä

Lausunnonantajan lausunto

Soveltamisala: 0,5 megawatin raja-arvo ja turvallisuuspoikkeus (1 §)

Sikäli kuin alle 0,5 megawatin datakeskuksilla ei ole merkittäviä maankäyttövaikutuksia, raja-arvo on mielestämme perusteltu. Koska alle 0,5 megawatin datakeskusten määrä on tiettävästi pieni, myös niistä tulevien ilmoitusten määrä jäisi maltilliseksi eikä siten aiheuttaisi datakeskusrekisteriä ylläpitävälle viranomaiselle kohtuutonta hallinnollista taakkaa. Alle 0,5 megawatin datakeskuksille voitaisiin vaihtoehtoisesti harkita kevennettyä ilmoitusvelvollisuutta, pienemmille toimijoille ilmoituksen tekemisestä koituvan hallinnollisen taakan ja kustannusten oikeasuhtaisuuden varmistamiseksi. Kokonaiskuvan säilyminen myös pienten datakeskusten osalta olisi joka tapauksessa tarkoituksenmukaista. Kuten hallituksen esityksessäkin todetaan, Saksassa kansallisen datakeskusrekisterin ilmoitusvelvollisuuden raja-arvo asetettiin 0,3 megawattiin. EU:n energiatehokkuuslainsäädännöstä tulevan 0,5 megawatin rajan ei siten automaattisesti tarvitse olla kansallisessa rekisterissä sovellettu raja-arvo, erityisesti kun tarkoituksena on luoda EU:n omaan datakeskustietokantaan nähden lisäinen (ja lisäarvoa tuottava) rekisteri.

Ilmoitusvelvollisuuden ajankohta (5 §)

On hyvä, että ilmoitusvelvollisuuden ajankohta on sijoitettu vaiheeseen, jossa hankkeesta on käytettävissä riittävän luotettavat tiedot, mutta jossa viranomaiset voivat vielä muodostaa ennakoivan tilannekuvan tulevista datakeskusinvestoinneista. Ennakoivan tiedonsaannin ja tilannekuvan muodostamisen merkitys jää kuitenkin käytännössä vähäiseksi, kun samaan aikaan lakiesityksessä ei ehdoteta oikeutta kieltää tai rajoittaa datakeskuksen rakentamista tai toimintaa saatujen tietojen pohjalta.

Ilmoituksen yhteydessä toimitettavat tiedot sekä tietojen toimittamisesta poikkeaminen (6 §)

-

Muutoksista ilmoittaminen ja muutosilmoitusten ajankohta (7 §)

-

Huoltovarmuuskeskuksen tiedonsaantioikeus, tietojenantovelvollisuus ja tietojen luovuttaminen (10, 11 ja 12 §)

-

Voimaantulon ajankohta sekä siirtymäaika rakentamisvaiheessa ja toiminnassa olevien datakeskusten osalta (15 §)

-

Huoltovarmuuskeskuksen tehtävä ja sen resursointi

Huoltovarmuuskeskukselle tulisi säätää oikeus ehdottaa rakentamisluvan eväämistä tapauksissa, joissa se arvioi, että datakeskuksen rakentaminen tai sen toiminta todennäköisesti vaarantaisi alueellisen/kansallisen huoltovarmuuden sähkön tai veden riittävyyden osalta.

Huoltovarmuuskeskuksen tai muun asiassa toimivaltaisen viranomaisen tulisi voida evätä rakentamislupa myös muista datakeskusrekisterin tiedoista ilmenevistä syistä, jotka koskevat esimerkiksi datakeskuksen toimintaa/tarkoitusta, maankäyttövaikutuksia tai (kyber)turvallisuuskäsitteitä. Huoltovarmuuskeskukselle on turvattava riittävät resurssit myös uusien tehtävien osalta.

Muut esitystä koskevat huomiot

Esitys datakeskusrekisterin perustamiseksi on kannatettava ja välttämätön datakeskushankkeita koskevan kokonaiskuvan ylläpitämiseksi. Eesityksen vaikutus käytännössä jää katsoaksemme kuitenkin hyvin rajalliseksi, kun Huoltovarmuuskeskukselle tai muulle toimivaltaiselle viranomaiselle ei esitetä mahdollisuutta puuttua datakeskuksen rakentamiseen tai toimintaan, vaikka saatujen tietojen valossa ja Suomen kokonaisuudesta huomioiden se saattaisi näyttää tarpeelliselta. Tarvitsemme kansallisen viitekehyksen ja keinoja datakeskushankkeiden toteuttamisen ja toiminnan rajoittamiseksi, mikäli datakeskusrekisterin nojalla saadut tiedot datakeskuksen toteuttajasta, määräysvallasta, sijainnista, käyttötarkoituksesta, sähkönkäytöstä, varavoimasta, kulutusjoustosta ja/tai hukkalämmöstä osoittavat sen olevan tarpeellista.

Datakeskusrekisterin tarjoaman ”ennakoivan tilannekuvan” käytännön vaikutus mahdollisiin ongelmatilanteisiin puuttumiseksi jää ohueksi, ja datakeskusrekisterin tietoihin pohjaava poliittinen päätöksenteko jää auttamattoman reaktiiviseksi, jos yksittäisen datakeskushankkeen toteuttamiseen ei voida puuttua rekisteristä ilmenevien tietojen perusteella. Tarvitsemme valtakunnallisen viitekehyksen, jonka puitteissa datakeskusten rakentaminen mahdollistetaan, toisin sanoen datakeskusten rakentamiselle on luotava valtakunnalliset ehdot, edellytykset ja periaatteet, joilla pidetään ennakoivasti huolta siitä, että yksittäiset datakeskushankkeet ja niiden muodostama kokonaisuus toteutetaan ekologisesti ja taloudellisesti kestävästi, turvallisuuskäsitteet huomioiden. Pelkkä datakeskusrekisteri ei tähän tarkoitukseen riitä.

Koskinen Laura
Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä